

Beslutade av kommunfullmäktige 2014-06-09 § 27.

Riktlinjer för att motverka jäv

Jäv

Med jäv avses *tvivel om opartiskhet*. Syftet med jävsbestämmelserna är att tala om när en förtroendevald eller anställd ska anses ha ett sådant intresse i ett ärende att dennes opartiskhet kan ifrågasättas. Allmänheten ska känna förtroende för myndigheternas ärendehantering.

Lagregler om jäv för förtroendevalda och anställda i kommunen återfinns främst i kommunallagen (1991:900).

Vem ska iaktta jävsbestämmelserna?

Jävsreglerna gäller vid all ärendehantering och riktar sig till den som på något sätt kan påverka ärendets utgång. Reglerna gäller inte bara den som beslutar i ett ärende, utan även den som bereder ett ärende.

Bestämmelserna gäller för förtroendevalda i kommunfullmäktige, förtroendevalda i nämnd och kommunens anställda.

Jävsbestämmelser

Kommunfullmäktige

En fullmäktigeledamot får inte delta i handläggningen (överläggning och beslutsfattande) av ett ärende som ”personligen rör” ledamoten själv eller ledamotens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

Uttrycket ”personligen rör” innebär att det krävs en hög grad av individuell koppling mellan fullmäktigeledamotens intresse och det aktuella ärendet. Frågan ska vara avgränsad till att gälla fullmäktigeledamoten eller den övriga personkretsen. Vederbörande ska ha ett ekonomiskt eller annat starkt personligt intresse av utgången av ärendet och beröra ledamoten som individ, och inte som medlem av ett större kollektiv. Exempel på sådan jävssituation är när en person äger huvudparten av aktierna i ett bolag som ärendet angår eller när en ledamot deltar i behandlingen av en detaljplan som väsentligt påverkar värdet av dennes markinnehav.

Kommunala nämnder och anställda hos kommunen

En förtroendevald eller en anställd som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. För förtroendevalda eller anställd i kommunen är jävsgrunderna indelade i följande grupper:

Sakägar-, släktskaps- och intressejäv

Sakägarjäv föreligger vid handläggning av ett ärende där saken angår handläggaren själv. Exempel på ett sådant ärende är att handläggaren eller den förtroendevalde äger en grannfastighet i ett ärende om bygglov.

Släktskapsjäv föreligger om ärendets utgång kan medföra synnerlig nytta eller skada för någon till handläggaren närstående person.

Intressejäv innebär att ärendets utgång kan medföra synnerlig nytta eller skada för handläggaren eller någon närstående till denne. Här är det handläggarens faktiska intresse i saken som är avgörande. Exempel på intressejäv är att äga ett stort antal aktier i ett bolag som uppträder som part i ett ärende som ska avgöras.

Ställföreträdarjäv

Ställföreträdarjäv uppkommer om handläggaren, den förtroendevalde eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår (exempelvis god man eller förvaltare) eller för någon som inte är direkt berörd av ärendet, men som ändå indirekt kan förväntas ha synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång.

Exempel på ställföreträdarjäv är att handläggaren eller den förtroendevalde är företrädare för ett aktiebolag, en förening eller en stiftelse som direkt berörs av ärendet. Med företrädare avses här den som har rätt att teckna firma, d.v.s. vanligtvis bolagets verkställande direktör och bolagets ordförande. Endast ledamotskap i bolagets eller föreningens styrelse grundar således inte ställföreträdarjäv.

Undantag från ställföreträdarjäv gäller om kommunen äger minst hälften av aktierna i ett aktiebolag eller utser minst hälften av styrelseledamöterna i en stiftelse. I sådana fall är nämndledamöter och tjänstemän som är ställföreträdare för bolaget respektive stiftelsen inte jäviga enbart på grund av att den som handlägger ärendet är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit.

Tillsynsjäv

Tillsynsjäv föreligger om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som handläggaren själv är knuten till. Exempelvis kan en miljöinspektör inte inspektera den förvaltning som miljöinspektören själv tillhör. Avsikten med denna regel är att minska risken för dubbla lojaliteter och påtryckningar på tjänstemännen

Ombuds- eller biträdesjäv

Ombudsjäv innebär att den som handlägger ett ärende fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i den sak som det aktuella ärendet gäller.

Grannlagenhets- eller delikatessjäv

Det så kallade grannlagenhets- eller delikatessjävet är den mest opreciserade formen av jäv. Bestämmelsen har till syfte att fånga upp de situationer som inte täcks av övriga jävsgrunder. Jäv föreligger enligt denna bestämmelse om det finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för handläggarens opartiskhet i ärendet.

Exempel på omständigheter som kan falla under denna punkt är att handläggaren i ett ärende är vän eller ovän med den som är part i ärendet eller står i ett markant beroendeförhållande till den som berörs av ärendet.

Vid svårbedömda fall

I myndigheters verksamhet förekommer ibland situationer som inte är entydiga eller enkla att bedöma ur jävssynpunkt. Det kan finnas omständigheter som helt enkelt inte "känns bra" och som därför kan ifrågasättas. I denna gråzon av olika förhållanden, bindningar eller intressekonflikter mellan tjänstemän eller förtroendevalda och någon part i ärendet kan omständigheterna vara av den karaktären att myndighetens trovärdighet skulle kunna skadas även om det inte är fråga om jäv i lagens mening.

I alla sådana fall ska en försiktighetsprincip tillämpas som innebär att det är bäst att avstå från att delta i hanteringen av ärendet "för säkerhets skull".

Åtgärder vid jäv eller misstanke om jäv

Om man känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv mot sig själv ska man självmant meddela detta, normalt till sin chef. Är man tveksam om jäv föreligger bör man ta upp frågan till diskussion.

Som huvudregel får den som är jävig inte befatta sig med ärendet i något avseende. Om den som utpekats som jävig inte anser sig vara jävig måste fullmäktige/nämnden omgående avgöra jävsfrågan genom ett formellt beslut.

Fullmäktige

Den förtroendevalde som är jävig får inte delta i *handläggningen* av ärendet vid fullmäktiges sammanträde men får *närvara* under handläggningen eftersom fullmäktiges sammanträden är offentliga. Den jävige bör dock lämna sin plats för den ersättare som utses. Begreppet "i handläggningen" omfattar överläggning och beslutsfattande.

Nämnder

Den förtroendevalde eller anställda som är jävig får vare sig närvara eller delta vid handläggningen av ärendet och måste lämna sammanträdesrummet. Begreppet ”vid handläggningen” omfattar momenten utredning, beredning, föredragning och beslutsfattande.

Konsekvenser vid jäv

Ett beslut kan komma att upphävas efter överklagaden om någon som är jävig deltagit i handläggningen av ett ärende i fullmäktige respektive närvarat eller deltagit vid handläggningen av ett ärende i nämnd. Ärendet får därefter behandlas på nytt, vilket kan komma att innebära ekonomiska förluster och även tidsförluster för kommunen och/eller enskilda.

Frågor och ytterligare information

För ytterligare information, rådgivning och frågor kan kommunjuristen kontaktas.